

PÖLKYLLÄ PÄÄ ÖL KYLÄ LÄPPÄ, KÖPPY LÄL LÄÄ!

KÄPÄLÄL LYÖP
ÄLÄ KYLLÄ PÖP!
ÄÄPÖLLÄ KÄYP.
KÖPÄLLÄPÄ YL!
LÄYLÄÄK PLÖP?
KÖPLYL PÄÄLÄ,
KYÖPÄLLÄ PÄL,
PÄLÖK LÄÄPYL?
LYÖLÄK LÄPPÄ?

Yhdeksän vuoden työ tuli päätökseensä, kun *Pölkylä Pää* (10min, 2015) saattoi valmiiksi *Crazy May* trilogian. *Crazy May*hyn kuuluvat lisäksi aiemmin valmistuneet teokset *Jalkeilla Taas* (2009, 9min) ja *Pöheikön Hönkä* (2012, 12min). Trilogian teosten yhteisiä nimittäjiä ovat antropomorfiset oliot, hylätyt joutomaat ja atavistinen, sanaton toiminta. *Crazy May* kuvaa ihmisen sisäistä tilaa ja jännitteitä elokuvallisilla erikoistehosteilla, tyyllilajina huumori. Huumori on absurdia, se sikiää yllättävissä tapahtumissa, paikoissa ja yhdistelmissä. Vaikka sielunmaisemat ovat tummia, kutsun elokuviani kokeellisiksi komedioiksi. Erikoistehosteet ovat usein toiminta-, jännitys- ja lännenelokuvissa osana pakoa, ryöstöä ja sotaa. *Crazy May*ssä räjähdys, savut, stuntit, erikoistehostemaskit - ja oliot sekä keinolumi ja -veri kertovat toiseudesta, masennuksesta, narsismista, päihdeongelmista ja nyrjähtäneestä perhedynamiikasta. Räjähdykset ovat raivoa, jota ei pystytä suremaan.

Trilogian teokset ovat monikerroksisia ja -tulkintaisia, niillä on avoin narraatio, ne voidaan käsittää monella tavalla. Elokuvani kannustavat heittäytymään vapaaseen tulkintaan ja leikkiin, myös lapsia. Päähenkilöiden sukupuoli-identiteetti tai ikä ei ole lukittu, eikä yksiselitteinen. Trilogian päähenkilöinä ovat **Datsun 100A**, huonosti käyttäytyvät naiset ja koivupölkky. Jos ja kun teokseni aukeavat monille tulkinnoille, niitä myös esitetään erilaisissa yhteyksissä. Teoksiani on nähty näyttelyiden, biennalien, festivaalien, tapahtumien ja tv-kanavien lisäksi myös epätavanomaisilla areenoilla kuten parkkihallissa, punk-klubilla, romahtaneessa elokuvateatterissa, mielenterveysviikolla, keskiaikaisessa linnassa, pilvenpiirtäjän katolla, stadioneilla, sadoissa paikoissa 40 maassa. **Kanadassa** on näytetty töitani eniten. Matkat ovat poikineet kaksi pääpalkintoa: **Festival du Nouveau Cinemassa Montrealissa** ja **Toronto Urban Film Festivaaleilla Guy Maddinin** tuomaroimana.

ELOKUVA

Pölkylä Pää on kokeellinen komedia luonnosta meissä. *Pölkylä Pää* avaa haavoittuvia puoliamme absurdisti kysyen: missä loppuu ihminen ja alkaa luonto? *Pölkylä Pää* on surrealistinen ja psykoanalyttinen elokuva, joka tutkii ihmiseloa puuna.

*Pölkylä Pää on kokeellinen komedia koivupölkystä,
jolla on sielu ja sukset.
Kun Pölkkyä uhkaa halki poikki pinoon,
suksii se hevonkuuseen.
Pääseekö Pölkky pälkähästä?*

Päähenkilönä on puolimetrisen koivupölkky, joka hiihtää punaisilla minisuksilla metsurin karvahattu päässään. Kahtia sahatulla torsolla on moottorisahahaava ja pahkainen haaroväli. Pölkylä omaa erikoistaitoja, se liikkuu, liikuttuu ja liikuttaa. Pölkky on sielultaan tunnistettava: se ihastuu ja vihastuu korealalle ja kopealle Katajalle, avohakkuu aukealla sen sydän särkyy ja se yrittää yhtyä Kantoon.

Pölkky on sensuellikin. Ja temperamenttinen, se suuttuu kun sitä ei huomata. Tunnekuohuissa Pölkky räjäyttää, savuaa ja värjäytyy. Pölkyn puhe ja tuntosarvet ovat karvareuhkan läpät ja nyörit, jotka takaa-ajossa sojottavat taaksepäin, hämmentyneenä pyörivät ympyrää ja pettyneenä vaipuvat alaspäin. Teoksen alussa Pölkky lähtee karkumatkalle, koska pelkää lopullista halkaisua. Teoksen lopussa matkastaan ryytynyt Pölkky päätyy joen rannalle ja vetää tirsat raskaan päivän päätteeksi. Tai Pölkky antaa itsensä luonnon kiertokulkuun, uuden elämän kasvaa. Tai vain ottaa päiväunet. Pölkyn ympärillä punaiset minisukset hohtavat muuttumattomina.

Elokuvassa kulkee punainen väri suksissa, kärpässienissä, räjähdyksissä ja joessa. Jotain maahista, jotain maagista, jotain punaista.

PÖLKKY

Trilogian valmistumisen ovat mahdollistaneet **YLE Uusi Kino**, **Audiovisuaalisen kulttuurin edistämiskeskus AVEK**, **Taiteen edistämiskeskus** ja **Suomen Kulttuurirahasto** eli suuri kiitos heille! Kuten kiitos myös residensseille **The Banff Centre** Kanadassa, **AiRSandnes** Norjassa, **EMARE** Ranskassa ja **Koneen Säätiön Saaren kartano**.

Kysyin keskeiseltä työryhmältä paljon kuvausten jälkeen, että mikä Pölkky on sinulle henkilökohtaisesti?

Leikkaaja **Ville Väänänen**, joka operoi Pölkkyä, totesi

Pölkyn olevan ehkä joku Teletapin ja kääpiön risteytys, jolla on taikavoimia ja eläimen vaistot.

Kuvaaja **Sari Aaltonen** Pölkystä:

Se on kissanpentu, se on lapsen mielikuvitus, se on isoisän seikkailukertomukset.

Erikoistehostesuunnittelija **Konsta Mannerheimolle**

Pölkky on selviytyjä, pakeneva lapsi, hädässäoleva ja pervo samaan aikaan. Pölkyllä on laaja tunneskaala surua ja vihaa, ja se pyrkii toteuttamaan itseään ja turhautuu.

Äänisuunnittelija **Kyösti Vântäselle**

Pölkky on karaktääri ja henkilöahmo, siinä missä muutkin, kuten minkä tahansa elokuvan mitä tahansa henkilö. Sitä on paha sanoa, kumpi se on, mies vai nainen.

Stillkuvaaja ja kamea-assistentti **Jarkko Liikanen**:

Pölkky on mun mielestä maalta kaupunkiin muuttava heppu joka on pihalla kaikesta hälinästä mutta lopussa kokee sellasen rauhan että kyllä tää tästä. Antaa tavallaan lupauksen jatkosta.

Yle Uuden Kinon tuottaja **Sari Volaselle**

Pölkky ei ole vanha ei nuori, ei mies eikä nainen, eikä pakolainen. Pölkky on vaan pölkky.

Fanny Malmberg haastatteli **Filmjournaleniin** otsikolla *CRAZY MAY - om människans och naturens samlevnad*. Malmbergille Pölkky näyttäytyi orpona. Lehden päätoimittaja **Camilla Roosille** Pölkky oli sotaveteraani, joka terapioidi haavojaan. Tulkinnat saivat minut liikuttumaan. Kymmeniä tuhansia suomalaisia lapsia lähetettiin Ruotsiin Toisen maailmansodan jaloista. Sodan jälkeen 55000 lasta jäi isättömiksi. Suomeen on saapunut viime kuukausina 32000 ihmisiä sodan kauhuista **Irakista**, **Afganistanista** ja **Syyriasta**, paljon on myös alaikäisiä turvapaikanhakijoita. Pölkky voidaan nähdä tässä tilanteessa sekä vastaanotettuna tai huostaanotettuna lapsena. Huostaanotetut ovat hylättyjä lapsia perheen sisällä. Pölkky on myös orpo sisällämme. Hätä on piilossa.

SUKUPUOLI

Onko Pölkky nainen, mies, poika, tyttö, eläin, koominen objekti tai vain koivupölkky?

Kaikkiin näihin tulkintoihin olen jo törmännyt. Halusin luoda häilyvän ja neutraalin sukupuolen, iän ja olomuodon. Välillä Pölkky on lapsi, välillä eläin, välillä mies ja välillä nainen. Pölkyn identiteetissä on molempien sukupuolten piirteitä. Kolmas sukupuoli tarkoittaa ihmistä, joka ei ei määrittele itseään naiseksi tai mieheksi. Androgyyni vuorottelee sosiaalista sukupuolta tarpeen mukaan. Itse koen dualistisen sukupuolijaon karkeana, kankeana, ahdistavana ja ankeuttavana.

Ranskalainen psykonalyytikko ja filosofi **Julia Kristevan** mukaan subjekti on aina häilyvä, jakautunut ja kerroksellinen. Todellinen subjekti on aina tiedostamaton subjekti. Kristeva kuuluttaakin kriittisyyttä omaa identiteettiämme kohtaan. Kristevan mukaan identiteetti muodostuu sekä kuulumisena että ulkopuolisuutena suhteessa siihen ryhmään, jonka kautta pyrimme määrittelemään itseämme.

Ihminen muuttuu koko ikänsä, ja kaikki iät ovat meissä sisällä, haavoina, haaveina, kokemuksina ja tunteina. Käsikirjoitusvaiheessa Pölkky oli uhmaikäinen ja vaihdevuotinen, valmiissa elokuvassa myös rakkaushormoneissaan. Miesten vaihdevuosista puhutaan vielä vähemmän kuin naisten.

Abjektio on Julia Kristevan mukaan kauhua ja inhoa filosofista oliota vastaan, joka uhkaa rikkoa rajan minuuden ja toiseuden, sekä subjektin ja objektin välillä. Elämää uhkaava abjekti on poistettava.

Jos ei voida surra, sitten kostetaan.

Pölkky on määritelty moneksi; teokseen turhautuneet harvoin tulevat juttusille. Pölkky on nähty feministiseksi oman tien kulkijaksi, joka toteuttaa sekä tunteensa että tahtonsa, mutta myös pimeitä puoliaan: vihaa, kateutta ja kostoja. Pölkky on myös poikamies ja Bond, joka on iskumatkalla itsetunto ja testosteronit kohdillaan, maagisen realismin hengessä kuitenkin. Pölkky tuo mieleen **Twin Peaksin Log Ladyn** ja armeija-ajan, Pölkky on teini-ikäinen poika ja animaatiohahmo **Paavo Pesusieni**. Ilkirurinen sanoi, että *Pölkkyllä Pää* on arkaainen **Tähtien Sota**, josta **Georg Lucas** voisi ottaa oppia miten elotonta animoidaan.

Miksi sitten usein elokuvieni pääosassa nähdään elottomia olentoja? Elokuvieni päähenkilöinä ovat esiintyneet koivupölkyn ja Datsun 100A:n lisäksi joutsenia, sorsia, joki, pulloja, räjähdyksiä, sammakoita, ranskanperunoita sekä roska- ja postilaatikoita että tuntemattomampia suuruuksia tähtien sijasta. Blockbustereita katsoessani alan helposti seurata tähden kauneutta ja rohkeutta ja se häitää elokuvaan uppoutumistani. Näyttelijät häiritsevät elokuvia?

METSÄ

On tutkittu, että jotkut puulajit kommunikoivat keskenään juuriliitosten avulla ravinteista ja lehtiä tiputtamisesta. Juuriliitoksia tehdään, vaikka **darwinilaista** kilpailutilannetta ei esiintyisi eli elintilaa olisi riittämiin. Sharing is caring - kaikki ei perustukaan kilpailulle. Jotkut puut myös kommunikoivat ilman avulla, ilmoittaen toisilleen milloin erittää tanniinia, ettei lehtiä syötäisi. Maanpäällinen osa, jonka näemme puista, on vain 1/3 koko puun massasta.

Ytimeen menee runoilija **Pentti Saarikoski**:

Metsä on akademia jonka barbaarit hävittivät.

Pölkky ottaa kantaa metsien ja luonnon puolesta. Kun Pölkky pakoilee metsässä, näkyy kaunis ja koskematon sammalmetsä. Toisaalta näkyy metsien tehokäyttö, kuten avohakkuut, jotka edustavat Pölkylle joukkomurhaa. Teoksessa hiihtäminen on elämisen metafora ja puiden henkisyys selviö. *Pölkkyllä Pää* on alusta keskusteluille ilmastonmuutoksesta, metsien hakkaamisesta, luonnon suojelemisesta eli *Pölkkyllä Pää* on ympäristöelokuva. Pölkky on metsän hengen symboli ja maahinen, suomalaiseseen mytologiaan ja perinteeseen liittyvä.

Professori **Anita Sepän** mielestä

elokuvassa on hauskaa ja ainutlaatuista se, miten se yhdistää minimalistisen ilmaisun lähes kansallisromanttiseen luontokuvastoon.

Rekvisitööri **Karin Pennanen**, joka myös operoi Pölkkyä, muisti

antropologi-isän pukin, jolla oli tuohesta tehty naamari, karvareuhka ja nurinpäin käännetty turkki päällä. Pukki oli pelottava - ei mikään cococolapukki. Pölkky metsän henkenä etsii ja ikävöi sitä viimeistä aarniometsää, kun metsät on hakattu. Pakolaisena ja kodittomana Pölkky on ajautunut nomadiksi. Myös metsän henki on joutunut lähtemään kiertämään maata. Pölkky on juureton monessa merkityksessä.

Eniten puhetta on herättänyt elokuvan kohtaaminen, jossa Pölkky näkee avohakkuualueen ja ottaa kontaktia Kantoon. Pölkky kaipaa menetettyä sukua, vanhempia, ystäviä, kumppania, juuriaan, puuttuvaa palastaan. Avohakkuu alue kohtaupaikkana on nähty joukkomurhana, maailmanloppuna, sotatantereena. Pölkky tahtoo yhteyden ja syliin. Saako Pölkky tahtonsa, senkin jätin auki.

JUHLAT

Pölkkyllä Pään maailman ensi-iltaa juhlittiin lokakuussa 2015 Montrealissa, A-luokan Festival du Nouveau Cineman kilpailusarjassa. Programmeri **Philippe Gajan** kirjoitti *Pölkkyllä Päästä* katalogiin:

*The return of our 2009 Silver Wolf winner (Up and About Again), ñ
the queen of anthropomorphism and of exciting and, shall we say, of-the-wall adventures.
The third part of her trilogy leads us on the trail of a log with a mustache...*

Pölkyn etumusta on minulle naisen haaroväli, tässä se näyttäytyi viiksinä. Festivaalin johtaja **Nicolas Girard Deltrucille**

Kantoon yhtyminen oli yhtymistä koko universumin kanssa. Paljosta selviytynyt Pölkky kulkee avohakkuulla etsien epätoivoisesti oikeaa Kantoa, koska haluaa DNAnsa talteen ja metsän eläväksi, sellaiseksi kuin se oli ennen avohakkuuta. Löytäessään sen oikean Kannon Pölkky yhtyy ja ejakuloi. Ranskaksi kanto on Souche, ja kantasolu Cellules souches, molemmat voivat uusintaa ja uudistaa itseään.

Pölkkyllä Pään Euroopan ensi-iltaa vietettiin marraskuussa 2015 **International Documentary Film Festival Amsterdamissa** ParaDocs sarjassa, joka näyttää kokeellisia dokumentteja ja dokumentaarisia kokeiluja. Ilokseni huomaa, että tämä on neljäs kertani ja kuudes elokuvani IDFAssa.

In this mythological documentary about a human tree, experimental animator Maarit Suomi-Väänänen equips a little birch stump with a pair of skis and a balaclava, and sends it gliding through a forest where others of its kind have just been felled. Wisps of smoke and mist suggest that the executioners have only just left, but the stump appears to have revenge on its mind. Skiing, falling and skiing on again, the little guy moves among the felled trees, sometimes pausing to ponder a particular stump. Is he shedding a tear? Is this perhaps a family member who has been brought down, or is he sad because of the inevitable fate he is facing himself? Groaning, he takes flight. Against the backdrop of this forest war zone, with the sound of chainsaws and explosions, we genuinely begin to wonder whether trees deserve more sympathy. Suomi-Väänänen creates the atmosphere of a cartoon film by using marionette animation and reversing the footage. A somewhat absurdist reflection on the nature within us all.

Tässä katalogitekstissä Pölkkyllä nähdään kommandopipo päässä ja kenties kyynelkin! IDFAn loppuunmyydyssä näytöksessä katsojat kiittivät: *Thanks for challenging us the boundaries of documentary. Log Head is raising thoughts, what documentary can be sekä endearing, absurd, and perplexing - a genuine work of surrealism!*

Pölkkyllä Pään Suomen ensi-iltaa ja teosteni retrospektiiviä juhlittiin tammikuussa 2016. Uutena avauksena **DocPoint Helsinki Documentary Film Festival** esitti ohjelmistossaan mediataidetta ja installaatioita. **Pölkkyllä Pää** ja itse Pölkky ovat näyttelyssä **Galleria Forum Boxin MediaBoxissa** 6.3. asti. Yle tulee lähettämään **Pölkkyllä Pään** Teemalla. Itseäni kutkuttaa lisäksi, että missä nähdään ensi kertaa trilogia **Crazy May** näyttelytilassa, aineettomien elementtien yhdistämänä.

PUNAINEN

Elokuvan lopussa punaiseksi värjäytynyt Pölkky päätyy koskelle ja punainen humahtaa virrassa. Pölkky heittäytyy pitkälleen. Ottaako Pölkky aurinkoa, päiväunet vai viimeisen henkäyksen? Itse ajattelen hetkellisen värjäytymän virtaavassa vedessä muistumaksi siitä ettei mikään ole pysyvää. Ei ilo eikä suru. *Samaan virtaan astumme emmekä astu, me emmekä me.* Vaan karma jää. Räjähdyksen punainen karma tarrautuu Pölkkyyn, teot jättävät jäljen ja stigman.

Punainen humahdus joessa on nähty kommentiksi luonnon saastumisesta, vereksi, kaiuksi menetetyistä rakkaudesta sekä Pölkyn tuhrimaksi pesuvedeksi. Eräs katsoja näki elokuvan lopussa Pölkyn aikuistuvan, kunhan oli ensin krapulassa sammunut. Auringon paiste, viimeiset säteet Pölkkyssä antoivat lohdun. Loppu on sekä iloinen että surullinen; vanha loppuu ja uusi alkaa. Vaan muovi jää.

Vertauskuvallisesti **Pölkkyllä Pää** kertoo luokkaeroista. Toiset saavat syntymälahjanaan kasvuympäristön ja vanhemmat, joilta saavat hyvän sosiaalisen, taloudellisen ja henkisen perinnön, jotka auttavat maailmassa. Toiset porskuttaa vähemmällä. Ei ole elämä reilua. Toiset kasvaa palasiksi, toiset kokonaisiksi. Jotkut kaadetaan nurin lupaa kysymättä. Miten kestää tai muuttaa se?

LOPPU

Maarit Suomi-Väänänen on mediataiteilija ja elokuvaohjaaja. <http://www.maaritsuomi.fi/>
Kiitos: Iiris Pursiainen

- Versio tästä artikkelista julkaistaan AVEK-lehdessä 1/2016
- Versio tästä artikkelista *Log Head has a Hog Deal* julkaistaan Experiments in Cineman julkaisemassa Yearbook#2 nimeltä *Girlfriend: An Ovular Peek into She-ness and Cinema* (Albuquerque, New Mexico, USA) 2016.
- Versio tästä artikkelista *Log Head has a Hog Deal* Doc Point Blogissa: <http://docpoint.info/en/blog/2016/01/19/maarit-suomi-vaananen-log-head-has-a-hog-deal/>